

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อศึกษารายละเอียดของแหล่งสารนิเทศสถาบันสาขามนุษยศาสตร์ในภาคเหนือ ทางด้านการบริหาร ทรัพยากรสารนิเทศ ระบบการรวบรวมและจัดเก็บทรัพยากรสารนิเทศการบริการ และกิจกรรม รวมทั้งความร่วมมือระหว่างแหล่งสารนิเทศ โดยเริ่มจากการศึกษาเอกสารต่าง ๆ ได้แก่ หนังสือ วารสาร วิทยานิพนธ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังมีรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีดำเนินการวิจัย ต่อไปนี้

1. ประชากรในการวิจัย

ประชากรที่เกี่ยวข้องในการวิจัย คือ แหล่งสารนิเทศสถาบันสาขามนุษยศาสตร์ในภาคเหนือ 17 จังหวัด โดยแบ่งตามสภาพภูมิประเทศ ได้แก่ เชียงราย เชียงใหม่ น่าน พะเยา แพร่ แม่ฮ่องสอน ลำปาง ลำพูน ตาก กำแพงเพชร นครสวรรค์ พิจิตร พิษณุโลก เพชรบูรณ์ สุโขทัย อุตรดิตถ์ และอุทัยธานี ซึ่งเกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือกแหล่งสารนิเทศสถาบันต่าง ๆ นั้นจะต้องมีลักษณะของการดำเนินงานอย่างเด่นชัดในด้าน วัน เวลา เปิดดำเนินการ มีบุคลากรรับผิดชอบ และมีการจัดให้บริการและกิจกรรมเพื่อการศึกษาค้นคว้าแก่ชุมชนทั่วไป

วิธีการรวบรวมประชากรมีดังนี้

1. ศึกษาและรวบรวมจากทะเบียนหน่วยงานของสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน ที่มีการเรียนการสอน และมีสถาบันที่ดำเนินการด้านสารนิเทศสาขามนุษยศาสตร์

2. ศึกษาและรวบรวมจากทำเนียบหน่วยงานทางวัฒนธรรม และแหล่งสารนิเทศสถาบันของหน่วยงานภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ และภาคเอกชน ที่ดำเนินการด้านสารนิเทศสาขามนุษยศาสตร์ แต่ไม่ได้สังกัดสถาบันการศึกษา โดยสำรวจจากเอกสารและสำรวจด้วยตนเอง

ประชากรที่ได้จากการศึกษาและรวบรวมนั้น นำมาจำแนกตามหน้าที่และลักษณะของการดำเนินงานแบ่งออกเป็น 6 กลุ่ม ดังนี้

1. หอสมุด/ห้องสมุด	จำนวน	60	แห่ง
2. ศูนย์วัฒนธรรม	จำนวน	24	แห่ง
3. พิพิธภัณฑ์	จำนวน	12	แห่ง
4. ศูนย์ข้อมูล	จำนวน	9	แห่ง
5. หอจดหมายเหตุ	จำนวน	2	แห่ง
6. สถาบันวิจัย	จำนวน	2	แห่ง
รวมทั้งสิ้น	จำนวน	109	แห่ง

สำหรับผู้ติดต่อแบบสอบถามในการวิจัย คือ ผู้บริหาร/หัวหน้า/ผู้รับผิดชอบ แห่ง
 สาขานิตยของสถาบันนั้น ๆ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย
 คำถามแบบเลือกตอบและแบบปลายเปิด โดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แหล่งสารสนเทศสถาบันสาขามนุษยศาสตร์ ในด้านการบริหาร
 ประกอบด้วยคำถามด้านการบริหาร ได้แก่ ชื่อแหล่งสารสนเทศสถาบัน ประเภท ชื่อองค์กรที่
 สังกัด ตำแหน่งผู้บริหาร/หัวหน้า/ผู้รับผิดชอบ ปีที่เริ่มดำเนินงาน สถานที่ตั้ง วัตถุประสงค์ วัน
 เวลาทำการ ลักษณะของอาคารสถานที่ การใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ บุคลากร และงบประมาณ

ส่วนที่ 2 ทรัพยากรสารสนเทศแหล่งสารสนเทศที่รวบรวม และจัดเก็บในด้าน
 ประเภทและเนื้อหา ประกอบด้วยคำถามด้านประเภทของทรัพยากรสารสนเทศ จำนวน 3 ข้อ ได้แก่
 ทรัพยากรสารสนเทศ ประเภทวัสดุตีพิมพ์ วัสดุไม่ตีพิมพ์ และฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์ กับคำถามด้าน
 ขอบเขตเนื้อหาของสารสนเทศ จำนวน 2 ข้อ ได้แก่ เนื้อหาสาขามนุษยศาสตร์ และสาขาอื่น ๆ

ส่วนที่ 3 ระบบการรวบรวมและจัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศ ประกอบด้วย
 คำถามด้านการรวบรวม (จัดหา) จำนวน 3 ข้อ ได้แก่ วิธีการรวบรวม แหล่งที่บริจาค
 ทรัพยากร และประเภทของทรัพยากรที่เน้นในการรวบรวม ด้านการจัดเก็บ ประกอบด้วยคำถาม
 จำนวน 3 ข้อ ได้แก่ การลงทะเบียน วิธีการจัดเก็บทรัพยากร และลักษณะการจัดเก็บ ส่วนด้านการ
 จัดหมู่และทำรายการ ประกอบด้วยคำถาม จำนวน 5 ข้อ ได้แก่ ระบบที่ใช้ในการจัดหมู่ รูป
 แบบการทำรายการของทรัพยากรแต่ละประเภท วิธีการลงรายการหลัก คู่มือที่ใช้ในการกำหนดหัว
 เรื่อง และคู่มือที่ใช้สำหรับให้คำสำคัญในฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์

ส่วนที่ 4 บริการ กิจกรรม และความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ ประกอบด้วย คำถามด้านการบริการ จำนวน 7 ข้อ ได้แก่ กลุ่มผู้ใช้บริการที่เป็นเป้าหมาย ผู้มีสิทธิเข้าใช้บริการ จำนวนผู้เข้าใช้บริการ ประเภทของบริการ บริการฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์ สิ่งพิมพ์/ผลผลิตจาก ฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์ และการให้บริการค้นข้อมูลจากฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์ สำหรับด้านกิจกรรมประกอบด้วยคำถาม จำนวน 1 ข้อ คือ ประเภทของกิจกรรมที่แหล่งสารสนเทศจัดขึ้น ส่วนในด้านการร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ ประกอบด้วยคำถาม จำนวน 6 ข้อ ได้แก่ ความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก ประเภทของงานที่ได้ร่วมมือ ความร่วมมือด้านอื่น ๆ ที่ต้องการให้มีขึ้น หน่วยงานที่ได้ร่วมมือ หน่วยงานอื่น ๆ ที่ควรร่วมมือดำเนินกิจการ และข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

3. การทดสอบเครื่องมือวิจัย

แบบสอบถามที่สร้างขึ้นได้นำไปทดสอบเบื้องต้นกับกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม ใน กรุงเทพมหานคร ได้แก่ หอสมุดแห่งชาติ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ และพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ หอศิลป์ เพื่อหาข้อบกพร่อง ซึ่งจะใช้เป็นแนวทางในการแก้ไข และปรับปรุงแบบสอบถามให้มีความเที่ยงตรงสมบูรณ์ ก่อนที่จะทำการทดสอบกับกลุ่มประชากรที่แท้จริงต่อไป

จากการทดสอบแบบสอบถามเบื้องต้น พบว่า มีข้อบกพร่องซึ่งผู้วิจัยได้แก้ไขปรับปรุง ดังนี้

- ส่วนที่ 1 แหล่งสารสนเทศสถาบันสาขามนุษยศาสตร์ ในด้านการบริหาร
- 1.1 ด้านการดำเนินงานเกี่ยวกับจำนวนพื้นที่แหล่งสารสนเทศที่ทำการทดสอบแบบสอบถามทั้ง 3 แห่ง ไม่สามารถตอบได้ จึงตัดออก
 - 1.2 ข้อ 1.2.6 ประเภทของงานที่ใช้คอมพิวเตอร์ เพิ่มข้อความ “ในพิพิธภัณฑ์” ต่อจากคำว่า “หมายรวมถึงการจัดทำทะเบียนวัตถุ”
 - 1.3 ข้อ 1.3.3 วุฒิการศึกษาของบุคลากร ตัดตำแหน่งของบุคลากรบางประเภท คือ เจ้าหน้าที่ธุรการ เจ้าหน้าที่พิมพ์ดีด เจ้าหน้าที่พัสดุ เจ้าหน้าที่ไฟฟ้า นักการภารโรง พนักงานขับรถ คนงาน เพื่อศึกษาเฉพาะตำแหน่งทางวิชาการ

ส่วนที่ 2 ทรัพยากรสารสนเทศที่ไดรวบรวม และจัดเก็บในด้านประเภทและเนื้อหา

2.1 ข้อ 2.1.2 ได้จัดกลุ่มประเภทของวัสดุไม่ตีพิมพ์ให้เด่นชัด เพื่อให้ง่ายต่อการตอบแบบสอบถาม ได้แก่ วัสดุบันทึกเสียง ภาพยนตร์และวีดิทัศน์ วัสดุกราฟิก วัสดุ 3 มิติ ของจริง วัสดุย่อส่วน

2.2 ข้อ 2.1.3 เพิ่มวัสดุของฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์ จำนวน 2 ประเภท คือ งานบันทึกอัดแน่น/ซีดี-รอม (CD-ROM) และงานแสง (Optical Disk)

ส่วนที่ 3 ระบบรวบรวมและจัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศ

ข้อ 3.3.4 คู่มือที่ใช้สำหรับให้หัวข้อภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ ได้ปรับปรุงคำถามจากแบบปลายเปิดให้เต็มข้อความ มาเป็นระบุชื่อคู่มือให้เลือกตอบ

หลังจากได้แก้ไขและปรับปรุงข้อบกพร่องแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามครั้งสุดท้าย กับแหล่งสารสนเทศสถาบันสาขามนุษยศาสตร์ทั้ง 6 กลุ่ม ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 10 แห่ง ได้แก่ หอสมุดสถาบันราชภัฏสวนสุนันทา หอสมุดคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หอสมุดวิทยาลัยนาฏศิลป์กรุงเทพฯ หอสมุดประชาชนกรุงเทพมหานคร ซอยพระนาง หอสมุดศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย หอสมุดสภาการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธานี ศูนย์สนเทศเพื่อการวิจัยไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยมหิดล ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนคร พบข้อบกพร่องบางประการ และผู้วิจัยได้ทำการแก้ไข ดังนี้

1. ในส่วนที่ 3 ข้อ 3.2.3 ได้แก้ไขลักษณะการจัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศจากคำถามแบบปลายเปิด มาเป็น นำลักษณะการจัดเก็บของทรัพยากรแต่ละประเภทใส่ลงในตารางให้เลือกตอบ

2. พิมพ์ตัวหนาในข้อความที่ต้องการให้ระบุหมายเลขตามลำดับความสำคัญ

3. เพิ่มคำว่า “คอมพิวเตอร์” ต่อจากคำว่า “ฐานข้อมูล” ทุกแห่ง

รายละเอียดของแบบสอบถามปรากฏในหน้าภาคผนวก ค

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยังประชากรที่ทำการศึกษา จำนวน 109 แห่ง ดังนี้ วันที่ 8 กันยายน พ.ศ. 2538 ส่งทางไปรษณีย์ จำนวน 103 ชุด และวันที่ 21 กันยายน พ.ศ. 2538 นำส่งด้วยตนเองในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 6 ชุด โดยมีกำหนดให้ผู้ให้ข้อมูล ส่งแบบสอบถามกลับคืนภายในวันที่ 30 กันยายน พ.ศ.2538

เมื่อครบกำหนดส่งคืนแล้ว ปรากฏว่าได้รับแบบสอบถามกลับคืน จำนวน 67 ชุด จึงได้ติดตามทางตามทั้งทางโทรศัพท์ และด้วยตนเอง พร้อมส่งแบบสอบถาม ครั้งที่ 2 โดยทางไปรษณีย์และด้วยตนเอง ในวันที่ 17-15 ตุลาคม พ.ศ. 2538 โดยกำหนดให้ส่งแบบสอบถามกลับคืนมา ภายในวันที่ 10 พฤศจิกายน พ.ศ. 2538

ผลปรากฏว่าได้รับแบบสอบถามกลับคือมาทั้งหมด 81 ชุด คิดเป็นร้อยละ 74.31

5. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามที่ได้รับคืน นำมาวิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอเป็นเชิงพรรณนา ประกอบตาราง ดังปรากฏในบทที่ 4 โดยมีการใช้สถิติ คือ ใช้ค่าความถี่ และการหาค่าคะแนน ดังนี้

1. ข้อ 1.14 (ตารางที่ 15) งบประมาณ มี 9 ข้อ แทนค่าคะแนนจากลำดับ i ถึง 9 ด้วย 9 ถึง 1 คะแนน ตามลำดับ
2. ข้อ 3.1.1 (ตารางที่ 21) วิธีการรวบรวมทรัพยากรสารสนเทศ มี 5 ข้อ แทนค่าคะแนนจากลำดับ 1 ถึง 5 ด้วย 5 ถึง 1 คะแนน ตามลำดับ
3. ข้อ 3.1.2 (ตารางที่ 22) แหล่งที่ปรึกษาทรัพยากรสารสนเทศมี 6 ข้อ แทนค่าคะแนนจากลำดับ 1 ถึง 6 ด้วย 6 ถึง 1 คะแนน ตามลำดับ
4. ข้อ 3.1.3 (ตารางที่ 23) ประเภททรัพยากรที่เน้นในการรวบรวม มี 17 ข้อ แทนค่าคะแนนจากลำดับ 1 ถึง 17 ด้วย 17 ถึง 1 คะแนน ตามลำดับ
5. ข้อ 4.1.1 (ตารางที่ 33) กลุ่มผู้ใช้เป็นเป้าหมายในการให้บริการมี 7 ข้อ แทนค่าคะแนนจากลำดับ 1 ถึง 7 ด้วย 7 ถึง 1 คะแนน ตามลำดับ

6. สรุปผลวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

นำเสนอในบทที่ 5

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย